

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 20 coroane.
Pe jumătate de an ..... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Reorganizarea Mitropoliei transilvane.

(Urmare.)

XVI.

În pragul desăvârșitei unificări bisericesti mai avem de discutat o chestie, având în aceeași vreme o împotăntă de ordin istoric și alta de utilitate bisericască — chestie ce ne impune anumite prevederi.

Sub presiunea dezvoltării deosebite a vieții politice de pe teritoriile locuite de Români și înzestrate cu organizații bisericesti, așa știm, s'a înființat, pentru fiecare regiune politică, bisericască, sistemul ierarhic mitropolitan. De aci urmează, că în vechime am avut de a face cu totătea mitropolii ortodoxe române: ardeleană, una ba chiar două muntene, alta moldoveană, iar în timpul mai nou avem și alte mitropolii de origine mai recentă: basarabeană și bucovineană.

Știm din istorie, că cel puțin în timpurile vechi, ca și azi, mitropoliile stau între olaltă în raport de coordonare, deci sunt independente una de alta. Contopirea politică a teritoriului uneia cu teritoriul altei mitropolii are de urmare subordonarea uneia dintre mitropoliile de acest fel și ridicarea importanței scaunului ierarhic al celeilalte mitropolii. Astfel scaunul mitropolitului de București s'a înălțat la treapta de exarhat cu jurisdicție peste mitropolia Severinului, iar mai târziu, pe urma înfăptuirii Regatului Român (1885), acelaș scaun e ridicat la dignitatea primațială de onoare și față de mitropolia veche a lașilor.

Acum, înfăptuindu-se România-Mare, e vorba să se tulbure relațiunile autonome ale celorlalte mitropolii ort. române din provinciile alipite, cari astfel au de a formă pe viitor o singură Biserică ortodoxă română.

Ei, dar la închegarea nouilor relațiuni de Biserică unitară trebuie să ținem seama de unele lucruri și anume: Nu de aceea este vorba, ca să ne vedem unificați bisericeste cât mai de grabă, chiar cu rizicul unei organizații pripite și cu încalculabile urmări rele, ci ca să ajungem la deplina și cea mai fericită unificare chiar și cu rizicul unei întârzieri.

Unificarea deplină, cătră care râvnim cu toți din tot sufletul și din tot cugețul nostru, însă — precipitându-se — s'ar putea face pe desăvârșitele ruini ale sistemului mitropolitan, care, cum știm

din cursul istoriei, a fost jertfit aproape totdeauna în Orientul ortodox când a fost vorba de dezvoltarea bisericască — ca la noi — cătră organizația primațială sau mai ales patriarhală.

Dar, să se știe, noi cei din mitropolie transilvană avem duble temeuri, bisericesti și nu de natură subiectivă, când ținem, că desființarea cu desăvârșire a sistemului mitropolitan și reducerea lui la o simplă precădere de onoare a mitropolitului în șirul episcopilor săi sufragani, ar strică mai mult decât ce ar folosi Bisericii în organizația ce i-o cerem vremurite nouă de azi și din viitor.

Mai întâi: Suprimarea prin modul arătat în evul vechiu și mediu, a sistemului mitropolitan s'a făcut în vremuri de *centralism ierarhic-bisericesc*, pe care-l promovă nu numai ambițiile ierarhice ale supremilor șefi bisericesti constituiți în acest chip, ci și despotismul deținătorilor la puterii politice din statele ortodoxe, cari, prin centralizarea puterii ierarhice și prin terorizarea mai ușoară a atărșefi ierarhici se înstăpăneau cu ușurință și asupra Bisericii.

Azi însă avem, de o parte, experiențe de multe veacuri, că centralizarea neconditionată a puterii bisericesti în conțul organizației mitropolitane a fost o fatalitate pentru dezvoltarea bisericască religioasă a Orientului ortodox, dar, de alta parte, ținem să fixăm și aceea împrejurare, că centralizarea puterii ierarhice în biserică ort. română în măsura de a suprimă cu desăvârșire sistemul mitropolitan, ne atinge foarte de aproape tocmai pe noi, cei din mitropolia transilvană cari avem o situație autonomă față cu puterea de stat, iar înlăuntru ne avem o organizație „democratică“.

Și cu aceasta, ajungem la câteva reflexiuni de ordin actual, pentru al căroră motiv noi trebuie să ținem la instituținea și organizaținea mitropolitană și pe mai departe, chiar și în ciuda aceloră, cari și printre noi profesază ideea, că organizația mitropolitană se va stinge și la noi și că la importantă se vor ridica pe viitor episcopii, cari vor servi ca centre de acțiuni bisericesti sub ocotirea puterii centrale bisericesti dela București.....

Ierte-ni-se, însă, s'avem alte vederi decât acești apostoli ai întârziatului centralism și absolutism ierarhic, pe care-l izolează din principiu organizația noastră bis. statutară.

(Va urmă.)

Predică la pogorirea Duhului sfânt.

„Și eu voi ruga pre Părintele și alt Mângăitoriu va da voaună, ca să rămână cu voi în veci.“ Ioan c. 14, v. 16, 17.

Iubiților Credincioși!

Cu ramuri de arbori și cu flori împodobit-am astăzi casa lui Dumnezeu, pentru că zi mare și de bucurie sărbătorește astăzi sfânta noastră biserică.

Adunați au fost învățăceii Domnului la praznic în Ierusalim și aici, umbriți de Duhul sfânt în chip de limbe de foc, cu străine graiuri au început a vorbi și a propovădui învățăturile Mântuitorului Hristos. Apostolul Petru, cel mai înfocat învățacel al Domnului, preafericit de darul pogorit asupra lui, fără răbdare iese înaintea mulțimei și începe a predica despre nașterea, învățăturile, faptele și moartea dumnezeescului Hristos. Mulțimea asculta cu sete cuvintele și învățăturile înțelepte ale apostolului și în urma acestora trei mii, dintre cei veniți la praznic din toate părțile lumii, s'au botezat.

Iată pusă temelie la cea dintâi adunare creștinească. Ce lucru minunat, iubiților credincioși, doisprezece oameni săraci și simpli, cari nu se puteau sămăna cu puternicii și învățații Romei și ai Athenei de atunci, pleacă să cucerească lumea cu învățături nouă, ne mai auzite până atunci. Adevăruri dumnezeesti descoperite lor au fost acestea învățături, cari pătruns-au până la inimă și mișcat-au toate corzile inimilor, ca duhul iubirii deapropelui să se sălășliască întrânsele.

Negreșit, iubiților ascultători, grație dumnezească a trebuit, ca asemenea oameni simpli să poată înființa biserică cea puternică și măreață a creștinismului. Trebuie să recunoaștem, că aceasta a fost o lucrare dumnezeiască, prevedința divină, pentru că lucrarea și sârguința omului numai împreunată cu plăcerea și grația dumnezeiască poate împlini așa ceva.

Aceasta întâmplare o sărbătorim noi astăzi, iubiților ascultători, adevărat intemieria bisericii creștine prin apostoli umbriți de Duhul sfânt, când la cuvântarea apostolului Petru trei mii de oameni primesc botezul, mărturisesc credința Mântuitorului restignit și primesc și ei darurile sfântului Duh: a crede în adevă-

rurile veșnice, a crede într-o menire mai glorioasă a omeniei și a urma Mântuitorului Hristos până la locul suferințelor, udat de scump sângele său.

Veniți, iubiților credincioși, să primim și noi botezul și credința dela pogorîrea Duhului sfânt, de a cărui daruri lipsă avem și noi, urmați cu gândul vostru și inimile voastre învățăturile cari din darul Duhului sfânt vi-le înspărtășesc și eu, pentru mântuirea și pentru fericirea voastră.

*

Implinite sunt dară cuvintele Mântuitorului către învățăceii săi: și eu voi ruga pe Părintele și alți mângâtoriu va da voaună, ca să rămână cu voi în veci. Intristați au fost apostolii după înălțarea Mântuitorului la ceriu, dar iată-i astăzi fericiți. Nu sunt singuri, ci împreună cu ei este Duhul sfânt, duhul dragostei, înțelegerii și temerii de Dumnezeu. Inspirați de acest Duh sfânt învățăceii Domnului, primesc daruri supranaturale: săvârșesc, minuni, vindecă bolnavi, învie morți, ca prin aceste semne să întărească credința mărturisită de ei. Astfel înarmați pleacă să cucerească lumea pentru învățăturile propovăduite de marele dascăl pentru toate timpurile, învățături cari culminează în iubirea de aproapele.

Dragostea dară, iubiților credincioși, este darul Duhului sfânt, precum aceasta o întărește apostolul Pavel în epistola Sa către Galateni (V. 22): „roada Duhului sfânt este dragostea, bucuria, pacea”. Prea firesc lucru, că unde domnește dragostea, acolo se mai adaugă și alte bunătăți, precum: bucuria și pacea; inima plină de dragoste creștinească este nutrită și de alte daruri ale Duhului sfânt. In altă epistolă către Romani (XIII. 10.) tot apostolul Pavel îi dă o însemnătate și mai mare: „Dragostea — zice el — este împlinirea legii”. Insuș Mântuitorul Hristos pune mai presus de toate înaintea învățăceilor săi dragostea: „Intru aceasta vor cunoaște toți, că ai mei învățăceii sunteți, de veți avea dragoste între voi”. (Ioan XIII. 35).

Foloasele dragostei creștinești sunt nenumărate iubiților credincioși, pentru că ea dintr'un izvor bogat și curat curg darurile, cari ne nobilitează inima, ne înblânzesc moravurile, ne curată simțirile, ne luminează mințile, cu un cuvânt ne fac ființe mai desevărsite, vrednice de apropiere către Tatăl ceresc.

Cine dintre voi n'a cugetat asupra lucrului, cum un izvor din mijlocul munților cu apa lui cristalină durerile bolnavilor le alină, curgând repede mai departe pornește în valuri tot mai mari și nu peste mult îl vezi râu mărișor, care udă pământurile cultivate ale omului și astfel aduce nou nutremânt, ca rod îmbelșugat să aibă plugariul în urma brezelor sale.

Așa izvor este dragostea, iubiților mei credincioși, din care dacă ne vom adăpa, daruri nouă primim: bucuria și pacea. Cât de mulțumite sunt inimile noastre când bucuria și pacea s'a sălășluit întrânsele, doar'am simțit-o fie carele. Și acestea daruri ale Duhului sfânt oare le-am fi avut noi, dacă lipsia dragostea, acest izvor al virtuților crești-

nești, pornit de Rescumpărătorul neamului omenesc? Glasul arhiereului nostru a resunat către voi nu de mult și-ați putut auzi, cum lucrurile merg spre bine numai având pace între voi, cum numai în mijlocul păcii este înaintare rodnică, fie pentru lucrul câmpului, fie pentru luminarea minții, fie pentru adunarea comorilor sufletești aici în casa lui Dumnezeu. Gândul abătut de dorințe de neliniște și rezbunare nu este ogorul cel bine pregătit, în care să încolțească, să crească și înflorească acestea virtuți creștinești îi suflă în inima omului prin Duhul sfânt.

Mărturii am adus, iubiților credincioși, pentru întărirea acestor învățături cuvintele apostolului Pavel, am arătat dreapta credință chiar și prin cuvintele Mântuitorului Hristos, și ca să fie deplin înțeles voi face o asemănare din viața voastră de economi: economul, sau plugarul bun nu este odihnit nici chiar după ce a alinat sămânța în ogorul său, ci cu sârguință se întoarce la el și mai drege aceea ce este de îndreptățit abate apele, ca să nu înnece sămânăturile, iar de cu primăvară primul gând tot la sămânăturile sale îl duce și aceea ce este păgubicios, neghina și polomida, o scoate afară, ca numai grâu curat să rămână. Ce bucurie are economul bun, când în ogorul lui numai grâu curat poate privi și cu inimă veselă mulțumește lui Dumnezeu, că la purtat în pace să poată împlini lucrurile sale.

Ce credeți, iubiților mei, pentru cele sufletești nu suntem noi datori a lucra întocmai, cum lucră economul bun pentru sămânăturile sale? De sute de ori mai mult suntem datori a lucra pentru cele sufletești, să reprivim asupra trecutului nostru, asupra faptelor noastre, cum se întoarce plugariul la ogorul său, și să ne esaminăm pre noi de nu vom afla vre-o smintă în sufletul nostru, un păcat care împedecă încolțirea dragostei și prin urmare a bucuriei, și a păcii în sânurile și pepturile noastre? Să ne esaminăm cu deamăruntul și de vom afla, că din trecut rădăcini a prins în inimile noastre ura și prima, cea dintâiu datorință a noastră să fie ca acestea rădăcini afară să le scoatem din inimile noastre, să astupăm izvorul ne iubirei și al pizmei, și atunci păraul păcatelor noastre va seca. In locul lor să cultivăm dragostea, „care — zice apostolul Pavel în epistola întâiu către Corinteni — nu se trufeste, nu se îngâmfează, nu se poartă cu necuriință”.

*

Darul Duhului sfânt să se pogoară asupra noastră în aceasta preafericită zi, ca să ne umbrească pre toți cu duhul dragostei, cu duhul păcii, cu duhul temerii de Dumnezeu, izvorul tuturor cunoștințelor și al înțelepciunii, Duhul sfânt să va poarte de grijă între toate lucrurile voastre, ca sporind în virtuțile creștinești „Tatălui ceresc acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

Iancu Stefanuți, preot.

Ziua Eroilor.

Înălțarea Domnului (20 Maiu n.) decretată de Serbătoare națională a Eroilor morți pentru patrie și țară, ș'a prăznuit în Arad cu deosebită solemnitate, demnă de amintirea celor ce și-au vărsat sângele pe câmpul de onoare.

După terminarea Sfintei Liturgii servită de P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan, asistat de d. protoiereii Dr. G. Ciuhandu, M. Păcățian, Tr. Vățian, Dr. T. Botiș, preoții D. Muscan, C. Lazar și E. Crăciun, și diaconul I. Cioară, la orele 9 și jumătate s'a oficiat, tot prin P. S. Sa asistat de întreg clerul din localitate un Te-Deum în piața catedralei, după care o procesiune impozantă formată din elevii tuturor școlilor românești din Arad, clerul celebrant în frunte cu P. S. Sa și reprezentafia autorităților militare și civile, în frunte cu d-nii generali Lecca și Nicolescu, prefectii Dr. Avramescu și Dr. Crișan, trupele din garnisonul Arad, și un public imens, a pornit spre cetate prin Strada Mețianu, Piața Iancu și Strada Bucur. Pe tot parcursul drumului muzica militară, soldații și tinerimea au cântat marșuri patriotice.

Ajunși în piața din cetate, ș'a oficiat sfințirea apei, după care P. S. Sa părintele episcop Ioan, stropind cu aghiazmă monumentul ridicat întru amintirea Eroilor de societatea „Mormintele Eroilor” din Arad, îl predă comandantului reg. 93, dl. Loc.-col. Vlad prin următoarea cuvîntare:

Iubiților creștini și fii sufletești!

Biserica noastră ortodoxă româna de pretutindenea a prăznuit de veacuri și prăznueste și acum din an în an cu libov creștinesc aceasta mare sărbătoare de pomenire a Înălțării D-lui și Mântuitorului nostru Isus Hristos la ceriu, acest eveniment urmat în Joia săptămânei a șesea, deci tocmai la patruzeci de zile dela prealuminata lui înviere din morți.

În trecutul nostru îndepărtat și apropiat, pomenirea acestui eveniment am sărbătorit-o numai în cadrele înguste a unei sărbători strict bisericesti, pentru că împrejurările vieții de pe acelea vremuri nu ni-a permis o prăznuire cu fast deosebit.

Acum însă a sosit vremea carea sfințeste pre toți, și ne-a sfințit și pre noi prin faptul, că dreptul judecător, prin înaltul decret-lege Nr. 1913/920, ziua acestui mare prăznic a decretat-o în mod oficial de zi națională sub numele de ziua „Eroilor Neamului” prin ce ni-s'a dat prilejul binevenit, că în acest prăznic mare al Înălțării D-lui să facem și pomenirea eroilor căzuți pe câmpul de onoare pentru patrie.

Când acum ne cugetăm, că prăznuirea de pomenire acestor eroi are caracterul învingerii, prin carea s'a întregit neamul românesc, cine n'ar înțelege îndrumarea și îndemnarea de sus, că aceasta prăznuire să se facă chiar și în celea mai mici și mai modeste comune din cuprinsul României întregite cu o solemnitate deosebită, deci nu numai cu rugăciuni la sfintele altare, cum practizăm aceasta pentru alți morți ai noștri, ci prăznuirea pomenirii acestor eroi să se facă și cu procesiuni la mormintele lor și cu cuvîntări de laudă a virtuților lor militare.

Dacă o asemenea prăznuire cu procesiune este indicată și se așteaptă chiar și dela comunele mici dela periferii, cu cât

mai virtos și impune o atare prăznuire parohiilor fruntașe, celor din centrele județene și cu reședințe episcopicești.

În vederea însă a faptului, că mormintele orașului nostru Arad căd la distanțe mari atât dela centru, cât și unul de altul, nu altcum în vederea, că nici eroii nu sunt așezați într'un cimiteriu, comitetul nostru județean, ca filie a societății „*Mormintele Eroilor*” căzuți în războiu, n'a aflat potrivit pentru procesiune nici unul dintre mormintele de aici, deosebi și din conziderare la etatea crudă a elevilor școlilor primare, ci pentru a-și împlini plăcută datorința sa patriotică, și-a dat seamă de faptul, că dintre toate florile naturali și artificiali, cari delectează ochiul și înveslesc inima omului, nici una nu are farmecul și puterea de a respândi o mirează mai plăcută decât cum respândește floarea „*Recunoștinței*”. Și și-a mai dat seamă și de adevărul, că *dragoste* fără *jertfă* nu există, și că eroii noștri nu sunt altă decât jertfa dragostei lor către patrie și neam, în conzecință: ce era mai natural decât, ca și comitetul nostru județean să-și manifeste dragostea sa față de eroii neamului prin o anumită jertfă.

Și în combinarea sa asupra modului de a-și împlini după cuviință datorința sa patriotică, comitetul nostru a ajuns la concluzia, că, locul cel mai potrivit pentru asemenea procesiuni este piața acestei fortărețe, pe care să ridice și să așeze un monument, ca *simbol etern* de morminte, pre care să-l dedice precum la și dedicat, în numele „*României recunoscătoare*” memoriei eroilor decedați pentru patrie, în războiul mondial.

Acesta fiind istoricul monumentului la care am făcut procesiunea de astăzi, pun acum mâna pe acest busuioc și încingându-l în apa sfințită în vedere obstescă — cu puterea și cu lucrarea și cu venirea sfântului Duh, sfințesc acest simbol de morminte prin stropirea lui cu aceasta apă „în numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh. Amin”.

Acest monument dedicat menițiunii sale și sfințit după rituaul bisericei noastre, îl predau acum în posesiunea și stăpânirea D-Tale d-le colonel al Regimentului nostru de casă cu obligamentul și rugarea: să-l păzești și ferești de mâni profane, și să îngrijești: că acest simbol de mormânt al eroilor să servească acum și pentru veacurile îndepărtate de dovadă vie a resplății virtuților militare; se fie liman de mângâiere văduvelor și orfanilor celor decedați și izvor de întărire în credința în D-zeu și în dreptatea dumnezeiască; izvor de dragoste de neam și patrie și de nădejde în ajungerea vremilor de pace statornică, și astfel - a *viitoriului de aur* a neamului nostru, ca resplată a suferințelor sale de veacuri. Amin.

Se oficia în urmă un parastas, la sfârșitul căruia se rostiră cuvântări pătrunzătoare din partea păr. protoiereu Dr. G. Ciuhandu și căpitanul Pănaiteșcu.

Eshauriat fiind programul frumoasei serbări, procesiunea s'a reîntors în aceeași ordin la biserica catedrală.

Seara la orele 8 și jumătate a avut loc o impozantă retragere cu torțe, iar în teatrul orașenesc un mare festival dat în onoarea eroilor morți pentru patria de compania dramatică Mișu Fotino. După executarea Imnului regal s'a rostit un prea frumos cuvânt ocașional din partea

dului Aurel Popovici. S'a reprezentat apoi piesa „România și Timpul” și „Ginerele dului Prefect”. Frumoasa sărbătoare a înălțat inimile și mândria națională și ne-a întărit încrederea în viitor.

Dotăția corpului didactic dela preparandia (școala normală) ort. română din Arad

de Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

În 27 maiu 1866 se adresează din nou directorul Gavra metropolitului Șaguna.

În o rugare desperată espune istoricul salarisării corpului profesoral dela înființarea preparandiei și soarta amară de care au fost părtași. „Iniuria doară cea mai rară sub soare se întâmplă nouă celor ce servim în sfera preparandială din Ungaria și părțile adnexate și ce e mai mult de mirat nu corpului întreg pedagogic, ci numai subscrisului care de 4—5 ani cu neprihănită credință servește Sacrafisimei Maiestății Sale, națiunii, bisericii și patriei și stimatului meu colegă Dr. Atanasiu Șandor.” Roagă pe Șaguna să se întrepună la înaltul tron și „a esopera acolo, ca precum gimnaziului din Brașov așa și noi să căpătăm sau gratuită sau barem pâună la consolidarea fundațiunii noastre și punerea ei în ordine, subvenție dela stat.” Episcopul Procopie Ivacicovici și fostul comite suprem Teodor Serb au sprijinit cu multă căldură cauza lor, dar fără rezultat. Acum nu le rămâne alta, decât a-și pune toată nădejdea în autoritatea lui Șaguna. Nu mai pot aștepta, după ce și prin agio plata într'atâta li-s'a micșorat „cât nu să mai auzit în lume. La 248 fl. 64 cr. socotinduse agile de 26 fl. spre sută.”¹⁾

În altă scrisoare, din 29 maiu 1866, descopere lui Șaguna abuzurile și iregularitățile ce se fac cu banii din tasul al III-lea, meniți pentru susținerea preparandiei. În Arad, centrul diecesei în anul „mai de curând trecut”, încursesă în acest tas numai 5-6 floreni. Venind acest lucru la cunoștința episcopului Procopii Ivacicovici s'a foarte cătrănit și a zis: Cum poate fi aceea, când cu bună seamă și fără nici o îndoială numai dela sine în acel an mai mult decât toată suma aceea au încurs. „Epitropii trași la răspundere se scuzară, că au cumpărat din banii tasului al III-lea stihare și acopereminte pentru s. prestol. În unele biserici nu se poartă tasul preparandial, ci un singur tas, iar în altele deși se poartă 3 tasuri, episcopii amestecă banii punându-i toți în tasul bisericii, și de acolo câte un grosit aruncă în al teologiei și al preparandiei.”²⁾

Metropolitul Șaguna deplin informat din aceasta rugare și din alte scrisori, ce i-le adresă directorul Gavra, precum și din cuvintele episcopului Procopii Ivacicovici „despre starea internă și esternă a institutului și despre legile cele mârșave ale dlor profesori,” lua în mâinile sale probate și energice îndreptarea stării insuportabile și rușinoase.

Îndrumă consistorul din Arad să administreze mai conștientios banii tasului al III-lea și să ia măsuri energice de control, ca bani ce încurg în acest tas să nu se folosească spre alte scopuri. Sfătuî apoi pe profesori, ca în chestia salariilor să facă o rugare nouă bine motivată către episcopul Procopie și să i-o comunice și lui, ca să facă pași cuvincioși la locotenentă.³⁾

În primăvara anului 1867 episcopul Procopie Ivacicovici se află în Budapesta pentru a participa la festivitățile de încoronare a regelui Francisc Iosif I. Profesorii prind ocaziunea rară și binevenită „când toți dela cărmă sunt bucuroși și îndestulați, când toată țara e în veselie, când e datină binemeritaților a da premii și onoare” pentru a ruga pe bunul lor părinte sufletesc să mijlocească rezolvirea favorabilă a multelor lor rugări și solicitări.

Totodată urmând sfatul lui Șaguna, îi trimite o nouă rugare, ca s'o înainteze noului ministru de culte și instrucțiune publică.⁴⁾

(Va urma)

¹⁾ Actele prep. Nr. 80—1866. ²⁾ Actele prep. Nr. 92—1866. ³⁾ Actele metropolitane din 3 Iunie 1866 Nr. Akm. 177—1866 și 4 Iunie 1866 Nr. AEM 178—1866. ⁴⁾ Actele prep. Nr. 38—1867.

Ordinea examenelor la școala normală ort. rom. din Arad la finea anului școlar 1919—920.

Luni: 11/24 Maiu, 8—12, 3—6 examen în scris cu elevii particulari clasa IV.

Marți: 12/25 Maiu, 8—12, c. IV. examen în scris din matematică cu elevii ordinari și particulari, 3—7 din desen, caligrafie, lucru manual și lucru de mână femeesc cu elevii partic.

Miercuri: 13/26 Maiu, 8—12 c. IV. examen în scris din limba franceză, 3—6 din cântare bis. tipic, muzică, gimnastică și joc cu elevii ordinari și privatisti și conferința pentru stabilirea rezultatului examenelor în scris și practice.

Joi: 14/27 Maiu, 8—12, 3—6, c. IV. examene orale de cvalificație de clasă, cu elevii ordinari și particulari.

Marți: 19 Maiu (1 Iunie) 8—12, examen în scris de cvalificație finală din limba română.

Miercuri: 20 Maiu (2 Iunie), 8—12, examen în scris de cvalificație finală din pedagogie.

Vineri: 22 Maiu (4 Iunie), 8—12, 3—6, c. I—III. examen în scris cu elevii particulari. Sistarea lecțiilor în clasele I. inf. și I—III. sup.

Sâmbătă: 23 Maiu (5 Iunie), 8—12 examen de clasă cu elevii ordinari și particulari din c. I. inf.

Luni: 25 Maiu (7 Iunie), 8—12, 3—6 c. I. sup. examen de clasă cu elevii ordinari și particulari.

Marți: 26 Maiu (8 Iunie), 8—12, 3—6, c. II. sup. examen de clasă și de cvalificație de clasă cu elevii ordinari și particulari.

Miercuri: 27 Maiu (9 Iunie), 8—12, 3—6, c. III. sup. examen de cvalificație de clasă și de clasă cu elevii ordinari și particulari.

Joi, Vineri: 28, 29 Maiu (10, 11 Iunie) examene orale de cvalificație finală.

Luni: 1/14 Iunie. Conferință finală.

Marți: 2/15 Iunie, la orele 9 Tedeum, încheierea anului școlar.

Direcțiunea școlii normale ort. rom. din Arad.

INFORMAȚIUNI.

Hirotonirea noului Mitropolit. Hirotonirea întru arhierie a noului mitropolit, a I. P. C. S. de părintelui arhimandrit *Dr. Nicolae Bălan*, va avea loc în 17/30 Maiu, în ziua primă a sfintelor Rusalii. La actul solemn va lua parte și M. S. Regele.

Aniversarea intrării armatei române în Arad. Luni, în 4/17 Maiu s'a împlinit un an de când regimentul 6 de vânători, în frunte cu dl colonel *Pirici* și-a făcut intrarea triumfală în Arad. Publicul românesc din Arad și-a sărbătorit această zi a eliberării sale de sub jugul străin, cu bucurie și însuflețire. La orele 11 și jumătate s'a servit în biserica catedrală rugăciunea de mulțumită prin P. S. Sa părintele nostru episcop *Ioan*, asistat de protoiereu Dr. Gh. Cuhandu, M. Păcățan, Tr. Vățian, Dr. T. Botiș, preotul E. Crăciun și diaconul I. Cioara. După terminarea serviciului divin a avut loc defilarea regimentului 6 de vânători. Elevii tuturor școlile românești din localitate au prăznuit ziua istorică prin un maial. Seara a avut loc un banchet la Crucea Albă dat de prefecturile Aradului în onoare armatei la care au luat partea întreaga societate românească din Arad în frunte a P. S. Sa și dl general Lecca.

Distincție. Părintele *Dimitrie Muscan*, așezor în senatul episcopesc al Consistorului nostru eparhial a fost hirotesit, Joi, în 20 Mai întru protopresbiter prin P. S. Sa părintele nostru episcop *Ioan*. Felicităm pe părintele Muscan pentru meritata distincție și-i dorim vieță îndelungată.

Nr. 953/1920.

Circulară**cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.**

Aducem la cunoștință Onor. preoțimi diecezane, că s'au luat dispozițiuni pentru distribuirea congruei și cvinvenalelor pe semestrul I nu altcum și a adausului familiar și ajutorului de scumpete pe pătrarul al doilea al anului curenț.

Congrua se va plăti în lei, iar celelalte competențe și cvinvenalele în coroane.

Chitanțele despre congruă se vor îndeplini cu suma necerută în coroane, de fapt însă acea sumă se va plăti în lei, computat 2 cor. egal cu un leu, iar cvinvenalele și celelalte competențe se vor plăti numai în coroane.

Conspectele și blanchetele de chitanțe pentru congruă și cvinvenale se vor trimite de aici oficiilor protopopești cu act deosebit, iar ce privește adausul familiar și ajutorul de scumpete pe pătrarul al doilea, conducătorii oficiilor protopopești vor avea înșiși să stabilească într'un conspect separat competența fiecărui preot după situația lor fami iară și despre aceasta să fie încunoștințat fiecare preot deodată cu trimiterea blanchetelor de chitanțe pentru congruă și cvinvenale și cu avisul despre suma de congruă și cvinvenale, ca cei îndreptăți să-și poată face chitanțele, anume deosebit pentru fiecare categorie de competență (congruă, cvinvenale, adaus familiar și ajutor de scumpete.) Un conspect al preoților despre adausul familiar și ajutorul de scumpete pe pătrarul al doilea, se înaintează cassei consistoriale.

Conducătorii oficiilor protopresbiterali vor avea să constate pe chitanța de congruă, că respectivul preot a achitat toate dările publice după sesia parohială de care beneficiază, respective cu cât restează după starea dela finea anului 1919., ca administrația cassei consistoriale să poată face detragerile.

În scopul acesta fiecare preot e îndatorat a dovedi protopopului său în termen de 3 (trei) zile cu libelele de dare respective cu chitanțe dela antistia comunală, achitarea ori restanța acestor dări publice.

Toate chitanțele sunt a se vidima de protopopul tractual.

Deși în lipsa personalului recerut la administrația cassei consistoriale ar fi de dorit, ca fiecare protopop să ridice și distribue el însuș competențele arătate mai sus; dar după ce la aceasta protopopii nu pot fi obligați dacă nu voiesc, pentru că distribuirea banilor merge cu răspundere, deci dacă unii protopopi nu ar lua asupra lor angajamentul de a distribui aceste competențe, despre ce să avizeze de timpuriu preoțimea din traclul submarmat, spre știre și conformare, în cazul acesta onor. preoțime este poftită a se prezenta la cassa consistorială pentru ridicarea competențelor susarătate în ordinea următoare, anume:

Preoți din tractul

Chișineu: Luni în 25 Mai (7 Iunie) a. c.
Vinga: Luni în 25 Mai (7 Iunie) a. c.
B. Ineu: Luni în 25 Mai (7 Iunie) a. c.
Buteni: Marți în 26 Mai (8 Iunie) a. c.
Hălmăgiu Marți în 26 Mai (8 Iunie) a. c.
Radna: Mercuri în 27 Mai (9 Iunie) a. c.

Lipova: Mercuri în 27 Mai (9 Iunie) a. c.
Belint: Ioi în 28 Mai (10 Iunie) a. c.
Timișoara: Ioi în 28 Mai (10 Iunie) a. c.
B. Comloș: Vineri în 29 Mai (11 Iunie) a. c.
Chitanțele pentru ridicarea adausului familiar și deosebit cele pentru ajutorul de scumpete au să le facă înșiși preoții pe baza datelor, ce le vor primii dela șefii tractuali despre sumele, ce le compete și cu provocare la ordinul de față.
Arad. 4/17. Mai 1920.

Joan J. Bapp,

Episcop.

Concursse.

Devenind vacante, ambele stațiuni învățătoarești — cantonale, dela școala confesională ortodoxă română din parohia **Checia-română** (Prot. B.-Comloș, județul Torontal), prin aceasta să publică concurs, pentru îndeplinirea ambelor stațiuni, cu termen de **15 zile**, dela prima publicare în organul oficios: „Biserica și Școala”, pe baza ord. Ven. Cons. Nr. 311/1920.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste stațiuni sunt următoarele:

1. Locuință liberă și modernă în noul edificiu al școlii, cu toate celea de lipsă, precum și cu grădina prescrisă de lege. 2. Salariul fundamental dela parohie, plătit anticipative lunar ori trei lunar, 1500 Cor. 3. Pentru conferință 50 Cor., iar pentru scripturistică 20 Cor. 4. Ștolele cantonale dela morți și anume: Dela înmormântare simplă 10 Cor., iar dela înmormântare mare, adecă când moriul să bagă în biserică 20 Cor. Să notifică însă că învățătorii la înmormântări vor participa alternative, întru cât nu vor fi poftiți amândoi deodată.

Ridicarea salariului la suma prescrisă de lege, a fost asigurată din partea fostului regim unguresc. — cu atât mai vărtos este asigurată din partea guvernului român și împărtășirea de toate adausalele prescrisă.

Dela alegânzii învățători să recere, ca pe lângă îndeplinirea agendelor învățătoarești, unul fiește care este îndatorat a conduce câte o strană în S. biserică. A participa regulat la toate serviciile dumnezăești și a conduce elevii la acestea, — nu altcum a-i instrua în responsurile liturgice, — pe cari alegându-l învățător și împărțit la clasele superioare, la tot cazul trebuie să se năzuiască să-i instruceze să cânte pe două, ori mai multe voci, după cum au fost usul în trecut, iar pe cei mai mari și pricepuți a-i instrui și în cântarea glasurilor.

Învățătoarele cu cvalificație pentru școalele populare confesionale pot și Dlor recurge la aceste posturi.

Acela dintre alegânzii învățători, care va fi în stare să reactiveze și să conducă corul bărbătesc, câtă vreme va îndeplini acest lucru, va beneficia separat, din cassa culturală suma de 5000 Cor. anual.

De încălzirea școalelor și văruirea lor, precum și de văruirea locuințelor învățătoarești pe din afară, se va îngriji comuna bisericască, ca susținătoare de școală, rămânând ca alegânzii învățători singuri să se îngrijească de văruirea și curățirea locuințelor lor, pe din lăontru.

Doriții de a ocupa vre un part din acestea, sunt poftiți să-și prezinte recursele lor ajustate cu toate documentele recerute, Prea On. oficiu protopopesc în B.-Comloș și adresate fiind Comitetului parohial din Checia-română, îndatorându-se totodată recurenții de a se prezenta în vreo Duminecă ori sârbătoare, în S. biserică din Checia-română, în termenul concursual, pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic și pentru a se face cunoscuți poporului.

Dat în ședința Comitetului parohial ort. român din Checia-română ținută la 15/28 Martie 1920.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Dr. Stefan Cioroianu,* adm. protopopesc.

—□—

2—2

Pentru îndeplinirea parohiei **Comeat** cu fiilele Bogda și Sintar protopresbiteratul Lipovei devenită vacantă prin decedarea parohului Vasilie Spân, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor de sub Nr. 779/920, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela

prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Casă parohială cu întravilau de 800 st. 2. Jumătate sesiune parohială constatătoare din 16 jughere catastrale. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul are să supoarte toate dările publice și să catihizeze la școala confesională fără altă remunerățione.

Parohia e de clasa III, deci reflectanții au să dovedească că posed asemenea cvalificațiune, iar recursele ajustate cu documentele recerute în original precum și cu atestat despre serviciul prestat până aci și adresate Comitetului parohial gr. ort. rom. din Comeat să le subștearnă P. On. oficiu protopopesc gr. ort. rom. din Lipova, îndatorăți fiind a se prezenta în Sf. biserică din loc în cutare Duminecă ori sârbătoare pe lângă observarea strictă acelor dispuse prin §. 33 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie, dar numai după ce vor dovedi protopresbiterului tractual că posed cvalificațiunea prescrisă, iar cei din altă dieceză, că au înalta încuviințarea P. S. Sale Domnului Episcop diecezau de a putea reflecta la aceea parohie.

Comeat, din ședința Comitetului parohial gr. ort. rom. ținută la 23 Octomvrie (5 Noemvrie) 1918.

În conțelegere cu *Fabriciu Manuila* protopresbiter tractual.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacantă din **Suplac** de clasa II se publică nou concurs cu termen de alegere la **30 de zile** dela prima publicare.

Beneficiul este: 1. Casă parohială cu supraedificate. 2. Pământ parohial de 10 jugere a 1200□. 3. Competința de păsunat. 4. Birul preoțesc dela peste 200 numere de că se câte 30 litri, cucuruz sfârmat. 5. Stolele îndătinate. 6. Întregirea dotațiunei din vistieria statului.

Alesul va avea a provedea catehizarea școlarilor.

Reflectanți, suplicele lor adresate comitetului parohial, au ale trimite la subscrisul în Girișul negru (Feketegyörös), având a-se prezenta la sf. biserică pentru a cânta, ori celebra și predica.

Din încredințarea *Comitetul parohial.*

Petru Serbu, protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei din **Lipova** devenită vacantă prin renunțarea parohului Dr. Victor Gr. Filip, în conformitate cu ordinul consistorial de sub Nr. 390/920, se publică concurs cu termen **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu parohia sunt:

1. Una sesiune parohială în estenziunea cuprinsă în coala catastrală. 2. Birul legal. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat, pentru carea parohia nu răspunde.

Parohia e de clasa I dela reflectanți se pretinde deci asemenea cvalificațiune.

Alesul este îndatorat a catehiza la școala confesională fără altă remunerățione și supoartă toate dările publice după întreg venitul parohial.

Reflectanții sunt poftiți a-și subșterne recursele ajustate cu documentele recerute și atestat despre eventualul serviciu prestat până aci și adresate Comitetului parohial gr. ort. rom. din Lipova la P. On. Oficiu protopopesc din Lipova în termenul concursual fiind îndatorăți ca tot în acest termen să se prezinte în sf. biserică din loc în cutare Duminecă ori Sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie observând strict cele prescrise în § 33. din Regulamentul pentru parohii.

Nainte de prezentare recurenții vor dovedi protopresbiterului, că posed cvalificațiunea recerută, iar cei din altă dieceză că au înalta încuviințare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezau de a putea reflecta la aceasta parohie.

Lipova din ședința Comitetului parohial gr. ort. rom. ținută la 1/14 Ianuarie 1920.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Fabriciu Manuila* protopresbiter.

—□—

3—3

Cenzurat: Alexandru T. Stamatiaid.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș,** profesor.